

ΕΚΘΕΣΗ 2015 ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΕΡΕΒΑΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΑΡΜΕΝΙΑΣ

Συντάκτης
Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης
Σύμβουλος Α΄ Ο.Ε.Υ

Ερεβάν, Ιούνιος 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

1.Στοιχεία Γεωγραφίας.

Έκταση - 29.743 τετρ. χλμ.

Αρμενική Διασπορά - 3,5 εκ. κυρίως σε Ρωσία, ΗΠΑ, Γαλλία, Λίβανο, Γεωργία και Ιράν.

Επίσημη γλώσσα - Αρμενική (ομιλείται και η ρωσική σε ποσοστό 89%)

Πρωτεύουσα - Ερεβάν (1,2 εκ. κάτοικοι)

Μεγαλύτερες πόλεις - Gyumri (146.122), Vanazdor (104.988), Vagharshapat (57.622), Ejmiatsin (49513)

2. Πληθυσμός

3.018.854 εκ. κάτοικοι Αρμένιοι 97%, Κούρδοι 1,3%, Ρώσοι 0,5%.

3. Πολίτευμα.

Το πολίτευμα της Αρμενίας είναι Προεδρική Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο επικεφαλής του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος κ. Serzh Sargsyan που εξελέγη για δεύτερη πενταετή θητεία τον Απρίλιο του 2013.

www.president.am

3.1. Πολιτικό Σύστημα.

Το Κοινοβούλιο αποτελείται από 131 βουλευτές οι οποίοι εκλέγονται για τετραετή θητεία. Με βάση τα αποτελέσματα των εκλογών του Μαΐου 2012 στην Βουλή εκπροσωπούνται 6 κόμματα, το Ρεπουμπλικανικό με 69 έδρες, η Ευημερούσα Αρμενία με 37 έδρες, το Αρμενικό Εθνικό Κογκρέσο με 7 έδρες, η Κληρονομιά με 5 έδρες, η Αρμενική Επαναστατική Ομοσπονδία με 6 έδρες και Νόμος και Τάξη με 6 έδρες.

Οι επόμενες εκλογές θα διεξαχθούν το 2017.

www.parliament.am

4. Νομοθετική Εξουσία.

Η Κυβέρνηση έχει 19 μέλη και αποτελείται από στελέχη του Ρεπουμπλικανικού κόμματος και ανεξάρτητες προσωπικότητες.

www.gov.am

5. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

5.1. Σχέσεις με Τελωνειακή Ένωση.

Την 1^η Ιανουαρίου 2015 η Αρμενία κατέστη πλήρες μέλος της Τελωνειακής Ένωσης με Ρωσία, Λευκορωσία και Καζακστάν, μετά την ολοκλήρωση των σχετικών διαπραγματεύσεων.

Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι η Αρμενία θα πρέπει να υιοθετήσει όλες τις Διεθνείς Συμφωνίες που δεσμεύουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και να επαναδιαπραγματευθεί τις τελωνειακές παραχωρήσεις προς τα μέλη του Π.Ο.Ε.

Η Συνθήκη προσχώρησης παραχωρεί στην Αρμενία μεταβατικές περιόδους που κυμαίνονται από ένα έως οκτώ έτη για την προσαρμογή των εισαγωγικών δασμών με το κοινό δασμολόγιο της Ένωσης.

Η πλήρης εφαρμογή των τεχνικών ρυθμίσεων θα απαιτήσει 12 έως 60 μήνες και τριετής περίοδος θα απαιτηθεί για την προσαρμογή της νομοθεσίας σε θέματα προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η Ευρωπαϊκή Αναπτυξιακή Τράπεζα δημοσίευσε έκθεση στην οποία εκτιμάται ότι, η ένταξη της Αρμενίας στην Τελωνειακή Ένωση θα έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα στον οικονομικό τομέα.

Αναμένεται συμπληρωματική αύξηση του Α.Ε.Π κατά 4% ετησίως και συναλλαγματικό όφελος 140 εκ.\$, επίσης σε ετήσια βάση, λόγω της μείωσης της τιμής του εισαγομένου από την Ρωσία φυσικού αερίου.

Σύμφωνα με τους συντάκτες της έκθεσης, η Αρμενία θα ωφεληθεί σημαντικά από την προβλεπόμενη ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων, ήδη το 15% περίπου του Α.Ε.Π προέρχεται από τα μεταναστευτικά εμβάσματα των εργαζομένων στη Ρωσία. Για τα επόμενα, μετά την ένταξη έτη, το ποσό αυτό αναμένεται να προσεγγίζει τα 40 εκ\$, συντελώντας στην σταθερότητα του ισοζυγίου πληρωμών.

Στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου αναμένεται αύξηση των εισαγωγικών δασμών, ανερχομένων προς το παρόν σε ποσοστό 2,7% κατά μέσο όρο, για να προσεγγίσουν το επίπεδο του μέσου όρου 6,9% της Τελωνειακής Ένωσης για το έτος 2015. Το γεγονός αυτό θα αυξήσει την προστασία των εγχωρίων παραγωγών αλλά αναμένεται να προκαλέσει έναρξη διαδικασιών κατά της Αρμενίας στον Π.Ο.Ε.

Θετικές αναμένονται οι επιπτώσεις στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, με αναμενόμενες επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό του σταθμού πυρηνικής ενέργειας, την αποπεράτωση της κατασκευής του οδικού άξονα Βορρά – Νότου που θα επιτρέψει την ευκολότερη σύνδεση με το Ιράν και την αποκατάσταση της σιδηροδρομικής σύνδεσης με την Ρωσία, μέσω Γεωργίας.

Η ένταξη δεν επέφερε πάντως, κατά την διάρκεια του πρώτου έτους, τα αναμενόμενα θετικά οικονομικά αποτελέσματα για τους λόγους που αναφέρονται στην συνέχεια.

Η παρατεταμένη κρίση στην οικονομία της Ρωσίας, οφειλόμενη κυρίως στις χαμηλές τιμές του πετρελαίου και η συνεχιζόμενη πτώση των τιμών των βασικών μετάλλων, τα οποία αποτελούν κύρια εξαγωγίμα προϊόντα, επηρέασαν αρνητικά τις εξελίξεις στην οικονομία της Αρμενίας κατά την διάρκεια του 2015. Στις εξελίξεις με θετικό πρόσημο καταγράφεται η σημαντική αύξηση της γεωργικής παραγωγής, κυρίως λόγω των ευνοϊκών καιρικών συνθηκών.

Οι συναλλαγματικές εισροές από την Ρωσία μειώθηκαν, κατά την διάρκεια του 2015, σε 719 εκ.\$, έναντι 1,3 δις\$ του 2014, ξεπερνώντας αρνητικά τα χαμηλότερα επίπεδα του έτους 2009, ήτοι 760 εκ.\$.

5.2 Σχέσεις με Ε.Ε.

Η Αρμενία είναι μία από τις 16 χώρες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (European Neighbourhood Policy) και στο πλαίσιο αυτό έχει προνομιακή σχέση με την Ε.Ε.

Με σκοπό την εμβάθυνση της σχέσης και παρά την πλήρη ένταξη της Αρμενίας στην Τελωνειακή Ένωση, στις 12 Οκτωβρίου 2015 το Συμβούλιο Υπουργών της Ε.Ε. εξουσιοδότησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την έναρξη διαπραγματεύσεων προς υπογραφή νέας Συμφωνίας.

Η κοινοτική βοήθεια που έχει προγραμματισθεί να δοθεί, κατά την διάρκεια της περιόδου 2014-2017, ανέρχεται σε 140-170 εκατ. ευρώ και θα κατευθυνθεί κυρίως προς την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, τις μεταρρυθμίσεις στην Δημόσια Διοίκηση και τον εκσυγχρονισμό της δικαστικής εξουσίας.

Η Ε.Ε. είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος της Αρμενίας, με συμμετοχή περίπου 25% στο σύνολο του εξωτερικού εμπορίου για το έτος 2015. Η Αρμενία μπορεί να πραγματοποιεί εξαγωγές στο πλαίσιο του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων, κυρίως βασικών μετάλλων και πρώτων υλών, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και τροφίμων.

Κατά την διάρκεια του 2015 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για την συμμετοχή της Αρμενίας στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας HORIZON 2020 και το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλές προοπτικές συνεργασιών με ευρωπαϊκούς φορείς.

Συμφωνήθηκε επίσης η συμμετοχή της Αρμενίας στο πρόγραμμα COSME που αποβλέπει στην ενίσχυση συνεργασιών μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και την ευκολότερη χρηματοδότηση αυτών.

Chronology of bilateral relations

1999: Entry into force of the EU-Armenia Partnership and Cooperation Agreement

2004: Launch of the European Neighbourhood Policy (ENP)

2006: Approval of the EU-Armenia ENP Action Plan

2008: Fully-fledged EU Delegation opens in Yerevan

2009: Launch of the Eastern Partnership

2011: EU-Armenia Mobility Partnership Declaration

2012: Launch of negotiations on a Deep and Comprehensive Free Trade Area

2012: Signature of the Protocol to the Partnership and Cooperation Agreement on the general principles for the participation of Armenia in EU programmes

2013: Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit

2014: Entry into force of the EU – Armenia Visa Facilitation and Readmission Agreements

2015: Launch of negotiations on a new Agreement

2015: Agreement on participation of Armenia in HORIZON 2020 and COSME programs

5.3. Συμμετοχή σε Διεθνείς Οργανισμούς.

Η Αρμενία είναι μέλος των ακόλουθων Διεθνών Οργανισμών: IMF, World Bank/IDA, IFC, WTO, OSCE, Council of Europe, UN/UNCTAD/UNESCO, MIGA, ILO, WHO, WIPO, INTERPOL, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), the Asian Development Bank (ADB), IAEA, World Tourism Organization, World Customs Organization, International Telecommunications Union, Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC).

5.4. Διμερείς Διεθνείς Συμφωνίες.

Η Αρμενία έχει υπογράψει διμερείς Συμφωνίες Προστασίας των Επενδύσεων και Αποφυγής Διπλής Φορολογίας με τις ακόλουθες χώρες:

Αργεντινή, Αυστρία, Λευκορωσία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Καναδά, Κίνα, Κύπρο, Αίγυπτο, Φινλανδία, Γαλλία, Γεωργία, Γερμανία, Ελλάδα, Ινδία, Ιράν, Ιράκ, Ισραήλ, Ιταλία, Κιργιστάν, Λετονία, Λίβανο, Λιθουανία, Ολλανδία, Κατάρ, Ρουμανία, Ρωσία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Συρία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουκρανία και Ηνωμένο Βασίλειο.

5.5. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Στην Αρμενία λειτουργούν δύο κρατικά κανάλια και πάνω από 10 ιδιωτικά κανάλια, σε όλη την επικράτεια.

Τα ιδιωτικά κανάλια ανήκουν σε επιχειρηματικούς ομίλους και ένα στο Πατριαρχείο της Αρμενίας.

Κυκλοφορούν γύρω στις 10 ημερήσιες και εβδομαδιαίες έντυπες εφημερίδες στην αρμενική γλώσσα και 2 στη ρωσική. Υπάρχουν και πολυάριθμα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης.

Σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης αποτελεί η τηλεόραση και το διαδίκτυο, ειδικά για τη νεολαία.

Κυριότερα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης:

www.arminfo.info

www.panorama.am

www.armenpress.am

www.news.am

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΑΡΜΕΝΙΑΣ.

Γενικά στοιχεία.

Το 2015 ο ρυθμός ανάπτυξης του Α.Ε.Π ανήλθε σε 3,2%, ενώ ο κρατικός προϋπολογισμός προέβλεπε ανάπτυξη της τάξης του 4%. Η μη επίτευξη του αναμενόμενου στόχου οφείλεται στις επιπτώσεις της κρίσης στην ρωσική οικονομία και κυρίως την μείωση των μεταναστευτικών εμβασμάτων καθώς και στην μείωση των τιμών των βασικών μετάλλων, λόγω πτώσης της ζήτησης από Κίνα.

Σύμφωνα σε τα στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, το ποσοστό ανεργίας στην Αρμενία προσέγγισε το 18,5% για το 2015, έναντι 17,6% του 2014. Η ηλικία συνταξιοδότησης είναι 62 έτη για τις γυναίκες και 63 για τους άντρες.

Ο κατώτατος μισθός στην οικονομία καθορίστηκε κατά την διάρκεια του 2015 σε 55.000 AMD, ήτοι περίπου 100 ευρώ, αυξημένος κατά 8% έναντι του 2014.. Ο μέσος μηνιαίος μισθός ανήλθε σε 199.500 AMD, ήτοι περίπου 368 ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 10% σε σχέση με το 2014.

Τον Δεκέμβριο 2015 τα συναλλαγματικά αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας της Αρμενίας ανήρχοντο σε 1,76 δις\$.

Κατά την διάρκεια του 2015 το εξωτερικό χρέος της Αρμενίας αυξήθηκε κατά 476 εκ.\$, ήτοι κατά 6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας.

Σωρευτικά κατά την διάρκεια της περιόδου 2012-2015 το δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά 1,3 δις\$, ήτοι ποσοστό 17% και ανέρχεται στο συνολικό ποσό των 8,9 δις\$.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτού, 43,2%, οφείλεται σε δανεισμό της κυβέρνησης, παρουσιάζοντας αύξηση 14,7% σε ετήσια βάση, 23,6% οφείλεται σε δάνεια που έλαβε ο ιδιωτικός τραπεζικός τομέας, 16,8% σε δάνεια ιδιωτικών επιχειρήσεων και 6,7% σε δανεισμό της Κεντρικής Τράπεζας.

2. Βασικά οικονομικά μεγέθη.

Μακροοικονομικοί δείκτες και ισοζύγια	2013	2014	2015
ΑΕΠ σε δις \$	9,8	10,8	11,6
ΑΕΠ % μεταβολή ανά έτος	4,3	3,9	3,2
ΑΕΠ κατά κεφαλή \$	3.859	4.020	4.235
Πληθωρισμός %	4,7	5,2	4,6
Άμεσες επενδύσεις στη χώρα σε εκ.\$	525	489	145,6
Ανεργία %	12,3%	17,3%	18,5%
Εισαγωγές σε εκ. \$	4.261	4.476	3.254
Εξαγωγές σε εκ. \$	1.478	1.547	1.487
Μεταβολή εισαγωγών %	2,8	4,9	-26,5
Μεταβολή εξαγωγών %	2,3	3,6	-3,9
Εμπορικό ισοζύγιο σε εκ. \$	- 2.783	- 2.929	- 1.767
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών σε εκ. \$	-1.565	-1.558	-1.445
Δημοσιονομικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-2,2	-1,6	-0,8
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	38,5	40,7	46,7
Εξωτερικό χρέος (% ΑΕΠ)	34,3	35,2	40,1
Συναλλαγματικά αποθέματα σε εκ.\$	2,12	1,93	1,76

ΠΗΓΕΣ : Στατιστική Υπηρεσία της Αρμενίας, Κεντρική Τράπεζα

3. Εξέλιξη και Ανάλυση Βασικών Οικονομικών Μεγεθών.

3.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π).

Η αύξηση του Α.Ε.Π περιορίστηκε σε 3,2% κατά τη διάρκεια του 2015, έναντι προβλέψεων +4 έως +4,5%. Κύριος λόγος της εξέλιξης αυτής θεωρείται η σημαντική μείωση, σε ποσοστό 25% περίπου, των μεταναστευτικών εμβασμάτων από την Ρωσία. Στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π συμμετέχουν κυρίως οι τομείς των υπηρεσιών με 48%, της γεωργίας με ποσοστό 30,8%, της βιομηχανίας με 8,3%, της ενέργειας και της εξόρυξης πρώτων υλών με 5% αντίστοιχα.

3.2. Γεωργία/ Αγροτική παραγωγή.

Η Αρμενία διαθέτει μονάχα το 18% της συνολικής εκτάσεώς της για καλλιέργεια αγροτικών προϊόντων. Τούτο συμβαίνει καθώς η χώρα έχει διάσπαρτους σημαντικούς ορεινούς όγκους, ενώ η ύπαρξη οροπεδίων και οι δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες δεν ευνοούν

την ανάπτυξη σημαντικών καλλιεργειών. Η απασχόληση των κατοίκων στην αγροτική οικονομία ανέρχεται περίπου στο 18% του ενεργού εργατικού δυναμικού ποσοστό που βαίνει διαρκώς μειούμενο λόγω της σταδιακής μετεξέλιξης της οικονομίας.

Κυριότερο πρόβλημα για την ανάπτυξη του τομέα αποτελεί η δυσκολία χρηματοδότησης των αγροτικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Περίπου οι μισές μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν καμία πρόσβαση σε δανεισμό από επίσημες πηγές και αναζητούν κεφάλαια από συγγενείς και φίλους, ή δεν δανείζονται καθόλου.

Συμπληρωματικά οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε μικρές πόλεις ή αγροτικές περιοχές επιβαρύνονται από τις τράπεζες με υψηλότερα επιτόκια και κατά συνέπεια δανείζονται μόνο για την κάλυψη λειτουργικών εξόδων και όχι για πραγματοποίηση επενδύσεων.

Παρόλα τα προαναφερθέντα προβλήματα, κατά την διάρκεια του 2015 η αγροτική παραγωγή σημείωσε αύξηση σε ποσοστό 11,6%, κυρίως λόγω των ευνοϊκών καιρικών συνθηκών.

Η Κυβέρνηση επιδιώκει την εντατικοποίηση της χρήσης προηγμένων τεχνολογιών άρδευσης, την εισαγωγή συστημάτων αντιμετώπισης της χαλαζόπτωσης και την επέκταση των θερμοκηπίων. Στον κτηνοτροφικό τομέα επιδιώκεται η ανάπτυξη μεθόδων τεχνητής γονιμοποίησης, η αξιοποίηση των εισαγωγών ζώων ράτσας και η ενίσχυση της λειτουργίας των υφισταμένων σφαγείων καθώς και η δημιουργία νέων.

3.3.α Βιομηχανία. Βιομηχανική Παραγωγή. Κατασκευές.

Η βιομηχανία, πλην των κατασκευών, σημείωσε αύξηση σε ποσοστό 6,3% το 2015, έναντι του προηγούμενου έτους. Το μεγαλύτερο ποσοστό της αύξησης οφείλεται στην ανάπτυξη της εξορυκτικής και μεταλλουργικής βιομηχανίας που προήλθε από την επέκταση των δραστηριοτήτων του ορυχείου χαλκού της περιοχής Teghut.

Ο τομέας των κατασκευών σημείωσε αύξηση κατά 4,2% για το 2015, έναντι μείωσης σε ποσοστό -4,6% για το 2014.

3.3.β Ενέργεια.

1. Λειτουργία πυρηνικού αντιδραστήρα Αρμενίας.

Ο Πρόεδρος της Αρμενίας κ. Sargsyan δήλωσε, κατά την διάρκεια του Διεθνούς Συμβουλίου για την πυρηνική ασφάλεια, ότι, οι εργασίες για την παράταση λειτουργίας του πυρηνικού σταθμού Metzamor θα ολοκληρωθούν σε δύο φάσεις.

Η πρώτη φάση θα διαρκέσει μέχρι τον Μάρτιο του 2016 και θα αφορά τον έλεγχο 4.500 μονάδων του τεχνολογικού εξοπλισμού και η δεύτερη φάση θα περιλαμβάνει την ανανέωση του εξοπλισμού, με στόχο την παράταση της λειτουργίας του πυρηνικού σταθμού μέχρι το 2027.

Τον Φεβρουάριο του 2015 οι Κυβερνήσεις Αρμενίας και Ρωσίας υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας εκσυγχρονισμού και παροχή δανείου από ρωσικής πλευράς προς τον σκοπό αυτό, ύψους 270 εκ.\$, με 15ετή διάρκεια και ετήσιο επιτόκιο 3%. Το δάνειο συνοδεύεται από δωρεάν τεχνική βοήθεια ύψους 30 εκ.\$.

Ο σταθμός του Metzamor αποτελείται από δύο μονάδες, ισχύος 400 megawatt εκάστη και λειτουργούσες από τα έτη 1976 και 1980, παράγει σε το 40% της συνολικής ενέργειας της Αρμενίας.

2. Πώληση της κρατικής επιχείρησης ηλεκτρισμού σε ιδιωτικό όμιλο.

Η πώληση της κρατικής επιχείρησης ηλεκτρισμού της Αρμενίας στον όμιλο Tashir, ιδιοκτησίας του εγκατεστημένου στη Ρωσία μεγαλοεπιχειρηματία κ. Karapetyan, αναμένεται να πραγματοποιηθεί σε τρεις φάσεις, με καταληκτική ημερομηνία το 2017.

Στην πρώτη και δεύτερη φάση θα μεταβιβασθούν ποσοστά 25% της « Electric Networks of Armenia » και στην τελική φάση το 50%, έναντι τιμήματος που δεν γνωστοποιήθηκε.

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ανακοίνωσε πάντως ότι ο όμιλος Tashir θα αναλάβει το management της επιχείρησης ηλεκτρισμού εντός των προσεχών εβδομάδων, με πρώτη προτεραιότητα τον περιορισμό των ζημιών.

Η « ENA » διαχειρίζεται περίπου 36.000 υποσταθμούς ενέργειας σε όλη τη χώρα και είναι ο μοναδικός αγοραστής, σε οριζόμενη από το κράτος τιμή. Κατά την διάρκεια του 2014 πραγματοποίησε έσοδα 333,8 εκ.\$ και υπέστη ζημιές 22,6 εκ.\$.

3. Αμερικανική επένδυση στον τομέα της ενέργειας.

Με βάση την συμφωνία που υπεγράφη τον Ιούνιο 2014, το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο Vorotan Hydropower Cascade εξαγοράστηκε σε ποσοστό 100% από την επιχείρηση αμερικανικών συμφερόντων Contour Global, έναντι τιμήματος 182 εκ.\$.

Η συγκεκριμένη επένδυση είναι η μεγαλύτερη αμερικανική που πραγματοποιείται στην Αρμενία και η επιχείρηση δεσμεύτηκε για επενδύσεις εκσυγχρονισμού των τριών παραγωγικών μονάδων της Vorotan Cascade ύψους 50 εκ. ευρώ, διατήρηση των υφισταμένων 150 θέσεων εργασίας και δημιουργία 150 νέων.

4. Ρωσικές επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας.

Η Ρυθμιστική Επιτροπή Ενέργειας της Αρμενίας ενέκρινε το πρόγραμμα επενδύσεων της επιχείρησης Gazprom Armenia για την περίοδο 2016-2018, ύψους 44,87 δις AMD, ήτοι περίπου 8,6 εκατ. ευρώ με την τρέχουσα ισοτιμία.

Οι επενδύσεις θα κατευθυνθούν κυρίως προς τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διανομής του φυσικού αερίου και την των υπογείων αποθηκευτικών σταθμών. Εκτιμάται ότι με την ολοκλήρωση των επενδύσεων θα συνδεθούν στο σύστημα 9.000 νέοι καταναλωτές.

Η εταιρεία ανακοίνωσε επίσης ότι μελετά την μετατόπιση του τμήματος του αγωγού που περνάει πολύ κοντά στα σύνορά της Αρμενίας με Γεωργία και Αζερμπαϊτζάν, λόγω της ευαίσθητης πολιτικής κατάστασης.

Υπενθυμίζεται ότι, τον Δεκέμβριο του 2013 η Gazprom Armenia, 100% θυγατρική της ρωσικής Gazprom, υπέγραψε συμβόλαιο με την μητέρα εταιρεία για αγορά ετησίως 2,5 δις cm³, κατά την περίοδο 2014-2018.

5. Ενεργειακή συνεργασία με το Ιράν.

Έχει ανακοινωθεί επίσημα ότι ολοκληρώθηκε η συμφωνία μεταξύ Τεχεράνης και Ερεβάν για την κατασκευή υδροηλεκτρικού εργοστασίου στις όχθες του ποταμού Αράζ και υπεγράφη σχετικό Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ των δύο πλευρών. Λόγω γραφειοκρατικών προβλημάτων σχετικά με την χρηματοδότηση, εντός του 2015 δεν πραγματοποιήθηκαν σημαντικές εργασίες.

Το εργοστάσιο θα αποτελείται από δύο μονάδες, η μία θα λειτουργεί στην πόλη Meghri της Αρμενίας και η άλλη στην πόλη Karachilar του Ιράν. Η συνολική δυναμικότητα των δύο μονάδων θα ανέρχεται σε 130MW και θα παράγει ηλεκτρικό ρεύμα ισχύος 793 εκ. kWh.

Η κατασκευή θα διαρκέσει 5 χρόνια και το κόστος, εκτιμώμενο σε 323 εκ.\$ θα καλυφθεί από την ιρανική πλευρά. Μετά 15ετή λειτουργία, κατά την οποία η εκμετάλλευση θα γίνεται από τους ιρανούς επενδυτές, η μονάδα του Meghri θα περιέλθει στην κυριότητα της Αρμενίας.

3.4. Υπηρεσίες.

Ο τομέας του λιανικού εμπορίου συμμετέχει σε ποσοστό 11,6% στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π της Αρμενίας, ο τομέας των κατασκευών σε 8,9%, οι αγοραπωλησίες ακινήτων σε 5%, ο τομέας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε 4%, η δημόσια διοίκηση, οι επικοινωνίες και οι μεταφορές σε 3%, όπως και η πληροφορική.

3.5. Πληθωρισμός.

Ο πληθωρισμός ανήλθε σε 4,6% σε ετήσια βάση, έναντι πρόβλεψης 3% και οι τιμές των τροφίμων κατέγραψαν άνοδο σε ποσοστό 6,3%

Σαν κύριες αιτίες της αρνητικής αυτής εξέλιξης αναφέρονται κυρίως οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης στην Ρωσία καθώς και η μείωση των κρατικών και ιδιωτικών επενδύσεων.

3.6. Αγορά εργασίας.

Σύμφωνα σε τα στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, το ποσοστό ανεργίας στην Αρμενία προσέγγισε το 18,5% για το 2015, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 17,6% του 2014 και είναι το υψηλότερο στην περιοχή, έναντι 14,3% της Γεωργίας και 5,5% του Αζερμπαϊτζάν.

Οι οικονομικοί αναλυτές συμφωνούν ότι ο κύριος λόγος αύξησης της ανεργίας στην Αρμενία είναι η δυσκολία εκκίνησης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και ο έλεγχος της οικονομικής δραστηριότητας από λίγους μεγάλους ομίλους.

3.7. Εξωτερικό εμπόριο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αρμενίας, κατά την διάρκεια του 2015 ο συνολικός όγκος του εξωτερικού εμπορίου της Αρμενίας ανήλθε σε 4,74 δις\$, καταγράφοντας μείωση σε ποσοστό -20,6% σε σχέση με το 2014.

Οι συνολικές αρμενικές εξαγωγές ανήλθαν σε 1,487 δις\$, καταγράφοντας μείωση -3,9%, ως προς το προηγούμενο έτος, ενώ οι συνολικές εισαγωγές προσέγγισαν τα 3,254 δις\$, παρουσιάζοντας μείωση -16,5%. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου προσέγγισε τα 1,767 δις\$, καταγράφοντας μείωση -45%.

Η Ρωσία εμφανίζεται να είναι ο βασικός εξαγωγικός προορισμός με 225,9 εκ.\$, ήτοι 15,2% του συνόλου (-32,5% προς το 2014) και ακολουθεί η Κίνα με 165,3 εκ.\$, ήτοι 11,1% (+240%), η Γερμανία με 145,1 εκ.\$, ήτοι 9,8% (+69%), το Ιράκ με 130,6 εκ.\$, ήτοι 8,8%(+27%), η Γεωργία με 116 εκ.\$, ήτοι 7,8%(+26%) και ο Καναδάς με 112,2 εκ.\$, ήτοι ποσοστό 7,5%(+22%)..

Τα προϊόντα που εξάγει σε αυτές τις χώρες η Αρμενία είναι σημαντικά διαφοροποιημένα, καθώς σε Ρωσία, Γερμανία και Ιράκ εξάγονται κυρίως αγροτικά προϊόντα και βιομηχανικά προϊόντα (φύλλα αλουμινίου), ενώ σε Κίνα και Καναδά ορυκτά και πρώτες ύλες.

Αναφορικά με τις εισαγωγές στην Αρμενία, το μεγαλύτερο μερίδιο κατέχει η Ρωσία με 948,1 εκ.\$, ήτοι 29,1% και ακολουθούν η Κίνα με 316 εκ.\$, ήτοι 9,7%, η Γερμανία με 201,8 εκ.\$, ήτοι 6,2%, το Ιράν με 198,3 εκ.\$, ήτοι 6,1%, η Ιταλία με 148,3 εκ.\$, ήτοι 4,6% η Τουρκία με 137 εκ.\$, ήτοι 4,2% και η Ουκρανία με 124,6 εκ.\$, ήτοι 3,8%.

Κύριοι Εμπορικοί Εταίροι Αρμενίας – ΕΞΑΓΩΓΕΣ σε εκ.\$

Χώρα	2013	2014	2015
Ρωσία	279,1	334,5	225,9
Κίνα	31,2	68,8	165,3
Γερμανία	104,4	85,5	145,1
Ιράκ	80,2	95,7	130,6
Γεωργία	70,8	86,1	116
Καναδάς	85	87,3	112,2
Βουλγαρία	129,2	152,2	78,9
Ιράν	108,5	95	78
Η.Π.Α	87,4	89	54,5
Ιταλία	33	34,5	49
Βέλγιο	127,1	131,1	47,6
Ολλανδία	79,7	66,4	47,3
Σύνολο	1.478	1.547	1.487

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία της Αρμενίας

Κύριοι Εμπορικοί Εταίροι Αρμενίας – ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ σε εκ.\$

Χώρα	2013	2014	2015
Ρωσία	779,9	1.012	948
Κίνα	320	416,8	316
Γερμανία	175,1	283,2	201,8
Ιράν	242,6	206,4	198,3
Ιταλία	139,9	179,5	148,4
Τουρκία	213,4	232,2	137

Ουκρανία	189,1	201,6	124,6
Η.Π.Α	148	132	107,5
Γεωργία	324,9	71,9	66,8
Γαλλία	82,3	79,8	65,1
Ελβετία	218	145,6	51
Η.Α.Ε	353,6	67,9	43,6
Μ. Βρετανία	143,3	55,6	26,5
Σύνολο	4.261	4.420	3.254

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία της Αρμενίας

Κύριες Ομάδες Εξαγόμενων Προϊόντων Αρμενίας σε εκ. \$

Προϊόντα	2013	2014	2015
Ορυκτά προϊόντα, καύσιμα	403,2	385,7	462,3
Πολύτιμοι και ημιπολύτιμοι λίθοι και κοσμήματα	173	532,8	435,6
Τρόφιμα, ποτά	254,8	338,1	307,9
Κλωστοϋφαντουργικά	19	50,3	81,9
Ζώντα ζώα και ζωικά προϊόντα	33,1	50,4	46,3
Φυτικά προϊόντα	34,2	37,7	35,9
Συσκευές	19,7	24,6	27,7
Μηχανήματα, εξοπλισμοί	41,2	23,8	15,3
Χημικά προϊόντα	13,1	14,1	15,3
Είδη από πέτρες, γύψο, τσιμέντο	17,9	21,1	11,8
Σύνολο	1.380	1,547	1,486

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία της Αρμενίας

Κύριες Ομάδες Εισαγόμενων Προϊόντων Αρμενίας σε εκ. \$

Προϊόντα	2013	2014	2015
Ορυκτά προϊόντα, καύσιμα	915,8	858,4	644,6
Μηχανήματα και εξοπλισμοί	602	579,1	407,6
Τρόφιμα, ποτά	355,7	369,8	325,5
Χημικά προϊόντα	325,5	351,2	300,3
Ημιπολύτιμοι λίθοι και μέταλλα	309,1	327,4	253,4
Μέσα μεταφοράς	351,2	347,4	196
Κλωστοϋφαντουργικά	153,6	171,4	164
Φυτικά προϊόντα	259	239,2	188,4
Πλαστικά	169,4	182,9	135,4
Πολύτιμοι λίθοι και μέταλλα	199,1	302,9	118,7
Σύνολο	4.261	4,424	3,253

ΠΗΓΗ : Στατιστική Υπηρεσία της Αρμενίας

4. Κρατικός προϋπολογισμός.

Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού της Αρμενίας για την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2015 ανήλθε σε 231,2 δις AMD, ήτοι περίπου 478 εκ.\$, 2,5 φορές μεγαλύτερο από το έλλειμμα του 2014, σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας.

Τα έσοδα ανήλθαν σε 1.147 τρις AMD (τρέχουσα ισοτιμία 1 ευρώ = 535 AMD) σημειώνοντας οριακή αύξηση 0,9%, ενώ οι δαπάνες αυξήθηκαν σημαντικά σε ποσοστό 12,2% ανερχόμενες σε 1.378 τρις AMD.

5. Οικονομικό – Επιχειρηματικό Περιβάλλον.

Ο οίκος αξιολόγησης Fitch κατέταξε την αρμενική οικονομία στην βαθμίδα B+, χαρακτηρίζοντας την πορεία ως «σταθερή» για το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα. Η αύξηση του Α.Ε.Π αναμένεται να προσεγγίσει το 2% για το έτος 2016 και 2,8% για το έτος 2017.

Τα εκδιδόμενα ομόλογα, χωρίς κρατική εγγύηση, κατατάσσονται στην βαθμίδα B+, το ταβάνι δανεισμού της χώρας στην βαθμίδα BB- και ο συναλλαγματικός κίνδυνος στην κατηγορία B.

Τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας ανήρχοντο σε 1,771 δις \$ τον Δεκέμβριο του 2015, έναντι 1,261 δις τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους.

Η ανάκαμψη της ρωσικής οικονομίας και η μείωση του κρατικού εξωτερικού δανεισμού αναμένεται να επηρεάσουν θετικά στο προσεχές διάστημα, παραμένουν όμως οι κίνδυνοι της πτώσης των τιμών των βασικών μετάλλων, της μείωσης των συναλλαγματικών αποθεμάτων για να αποφευχθεί έντονη υποτίμηση του εθνικού νομίσματος και αδυναμίας συλλογής φόρων.

Σε έκθεση του Οργανισμού Transparency International, (<http://www.transparency.org/>) για το 2015 η Αρμενία κατατάσσεται στην 95^η θέση, μεταξύ 168 χωρών.

Η βαθμολογία των χωρών, σχετικά με το επίπεδο διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα κυμαίνεται από 0-100 και η Αρμενία αξιολογήθηκε με μέσο όρο 35. Η γειτονική Γεωργία βαθμολογήθηκε με 52 και κατατάσσεται στην 48^η θέση, ενώ το Αζερμπαϊτζάν κατατάσσεται στην 119^η θέση.

6. Τραπεζικός τομέας. Επαναπατρισμός κεφαλαίων.

Οι συνολικές καταθέσεις στις εμπορικές τράπεζες της Αρμενίας ανήλθαν σε 1,88 τρις AMD την 1^η Δεκεμβρίου 2015, παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση σε ποσοστό 8,9%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας (1 ευρώ = 520 AMD).

Οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα προσέγγισαν το ποσόν του 1,315 τρις AMD, σημειώνοντας αύξηση κατά 9,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και οι καταθέσεις σε εγχώριο νόμισμα το ποσόν των 567,8 δις AMD, αυξημένες κατά 7,9%.

Το μέσο τραπεζικό επιτόκιο στην ημερομηνία αναφοράς ανήρχετο γύρω στο 15,07%, έναντι 10,54% την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

Από την 01/01/2017 το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών αυξάνεται από 5 δις AMD σε 30 δις AMD, ήτοι περίπου 65 εκ.\$ με την τρέχουσα ισοτιμία του αρμενικού νομίσματος.

Την 1^η Απριλίου 2016 μόνο 6 εμπορικές τράπεζες, Ameriabank, ACBA-Credit Agricole Bank, Ardashinbank, VTB Bank, HSBC και Inecobank είχαν εξασφαλίσει το ύψος αυτό.

Πέντε τράπεζες χρειάζεται να αυξήσουν το μετοχικό τους κεφάλαιο κατά 5-7 δις AMD, τρεις κατά 9-11 δις AMD, μία κατά 15 δις AMD και δύο κατά 18-19 δις AMD.

7. Υποδομές – Μεταφορές.

Απόλυτη προτεραιότητα για την αρμενική κυβέρνηση αποτελεί η ολοκλήρωση του οδικού άξονα Βορρά-Νότου. Ο υπό κατασκευή αυτοκινητόδρομος διασχίζει την Αρμενία και πρόκειται να εκτείνεται από τα σύνορα με το Ιράν μέχρι τα σύνορα της Γεωργίας.

Οι εργασίες καθυστέρησαν σημαντικά, λόγω γραφειοκρατικών προβλημάτων και ξεκίνησαν μόλις τον Σεπτέμβριο του 2013. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις του Υπουργείου Μεταφορών ολοκληρώθηκε, κατά την διάρκεια του 2015, η κατασκευή των τμημάτων Yerevan – Artashat και Yerevan – Ashtarak, συνολικού μήκους 57 χιλιομέτρων και αναμένεται να δοθούν στην κυκλοφορία μέχρι τέλους Μαΐου 2016.

Το συνολικό κόστος έχει προϋπολογισθεί στα 2 δις.\$, εκ των οποίων τα 500 θα καλυφθούν από την Ευρωπαϊκή Αναπτυξιακή Τράπεζα, τα 600 από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή τα υπόλοιπα από την Αρμενική Κυβέρνηση, μέσω διεθνών δανείων.

Κατά τη διάρκεια του 2015 συνεχίστηκε η προσπάθεια για να απελευθερωθούν οι αεροπορικές μεταφορές, στο πλαίσιο της πολιτικής «ανοιχτών ουρανών» που καθιέρωσε από τον Οκτώβριο 2013 η αρμενική κυβέρνηση. Είναι γεγονός πάντως ότι δεν έχουν αυξηθεί οι διεθνείς πτήσεις από και προς Αρμενία, κυρίως λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς και των υψηλών τελών χρήσης του Διεθνούς Αεροδρομίου Zvartots του Ερεβάν. Η Κυβέρνηση έχει εξαγγείλει την πρόθεση να λειτουργήσει το αεροδρόμιο της πόλης Gumri για πραγματοποίηση πτήσεων εταιριών χαμηλού κόστους.

Από τον Απρίλιο του 2015 έχει καθιερώσει τακτική αεροπορική σύνδεση μεταξύ Αθηνών και Ερεβάν η Aegean Airlines με την πραγματοποίηση δύο πτήσεων ανά εβδομάδα, ενώ κατά την καλοκαιρινή περίοδο πραγματοποιούνται και τακτικές πτήσεις charters για Κρήτη και Θεσσαλονίκη (πιθανώς και Ρόδο το καλοκαίρι του 2016).

Εντός του 2015 επενδύθηκαν περί τα 30 εκ. ευρώ στον εκσυγχρονισμό του σιδηροδρομικού δικτύου της Αρμενίας από την ιδιοκτήτρια, ρωσικών συμφερόντων επιχείρηση South Caucasus Railway και προγραμματίζονται περαιτέρω επενδύσεις αναλόγου ύψους για το 2016.

8. Κανονιστική συμμόρφωση.

Η Αρμενία βελτίωσε την θέση της κατά 10 μονάδες στην ετήσια έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας « Doing Business 2016 », κατατάσσόμενη στην 35^η θέση μεταξύ 189 χωρών και διατηρώντας για δεύτερο συνεχές έτος την πρώτη θέση μεταξύ των χωρών Κ.Α.Κ.

Στην έκθεση μετρώνται οι επιδόσεις των χωρών σε 11 τομείς που επηρεάζουν την ευκολία έναρξης επιχειρηματικής δράσης και την ακολουθούσα εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα :

Η ίδρυση επιχείρησης, η απόκτηση κατασκευαστικών αδειών και σύνδεση με ηλεκτρικό ρεύμα, η καταγραφή ιδιοκτησίας, η ευκολία δανειοδότησης, η προστασία των δικαιωμάτων των επενδυτών που ανήκουν σε μειονότητες, η ισχύς των συμβολαίων και επίλυση προβλημάτων χρεωκοπίας, η πληρωμή φόρων και η ανάπτυξη του διασυνοριακού εμπορίου.

Αναφέρεται η πλήρης ένταξη της Αρμενίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση που οδήγησε στην σημαντική μείωση της γραφειοκρατίας στο εμπόριο με την Ρωσία και την μείωση του χρόνου αναμονής στα σύνορα.

Σημειώνεται επίσης η ενίσχυση της αξιοπιστίας των συμβολαίων με την θέση σε λειτουργία πληροφοριακού συστήματος στα διοικητικά δικαστήρια.

Συνολικά θεωρείται ότι σημειώθηκε πρόοδος στους τομείς απόκτησης κατασκευαστικών αδειών, ανάπτυξης διασυνοριακού εμπορίου και ισχύος των συμβολαίων, η κατάσταση παρέμεινε αμετάβλητη στην καταγραφή ιδιοκτησίας και πληρωμή φόρων και σημειώθηκε μεταβολή προς το δυσμενέστερο στους τομείς της ίδρυσης επιχείρησης, σύνδεσης με ηλεκτρικό ρεύμα, πρόσβασης σε δανειοδοτήσεις, προστασίας των δικαιωμάτων των μειονοτικών επενδυτών και επίλυσης προβλημάτων χρεωκοπίας.

Κατά την διάρκεια του 2015 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ε.Ε. Πρέσβη κ. Switalski και των Ευρωπαίων Πρέσβων με τον Π/Θ της Αρμενίας κ. Abrahamyan και ετέθη το θέμα της ενδυνάμωσης των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Ο πρόσφατα δημιουργηθείς Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων (EBA) αναφέρει ως σημαντικότερα προβλήματα στην επιχειρηματική δράση τα ακόλουθα.

A. Προβλήματα στα τελωνεία. Χρήση τιμών αναφοράς και μη αποδοχή τιμολογίων.

B. Υψηλή φορολογία και επιβολή αυθαιρέτων προστίμων.

Γ. Αδιαφάνεια στους δημόσιους διαγωνισμούς.

Δ. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους. Ανεπαρκής προστασία ανταγωνισμού.

Ε. Ανεπαρκής λειτουργία δικαστικού συστήματος.

9. Συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Το αρμενικό ντράμ υποτιμήθηκε έναντι του δολαρίου Η.Π.Α σε ποσοστό 1,8% κατά την διάρκεια του Δεκεμβρίου 2015 και σωρευτικά σε ποσοστό 2% για το σύνολο του 2015, σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΤΟΥΣ 2016.

Βάσει των προβλέψεων του προϋπολογισμού για το 2016 αναμένεται ρυθμός ανάπτυξης του Α.Ε.Π της τάξης του 2%.

Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπουν ρυθμό ανάπτυξης 2,2%, η Ε.Β.Ρ.Δ προβλέπει ανάπτυξη 2% και η Κεντρική Τράπεζα της Αρμενίας ανάπτυξη 1,6 – 2,7%.

Η αρμενική οικονομία αναμένεται να επηρεαστεί θετικά από την σταθεροποίηση της ρωσικής οικονομίας, λόγω μη αναμενόμενης περαιτέρω υποχώρησης της τιμής του πετρελαίου και περιορισμού των αρνητικών επιπτώσεων από την κρίση στις σχέσεις με την Ουκρανία.

Το διεθνές περιβάλλον παραμένει πάντως εξαιρετικά αβέβαιο και ευμετάβλητο, σύμφωνα με όλους τους Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς και οι αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η Αρμενία, πρέπει να ακολουθούν συνετές οικονομικές πολιτικές, με ελάττωση του εξωτερικού δανεισμού.

Η Κεντρική Τράπεζα της Αρμενίας αναμένεται να εξακολουθήσει νομισματική πολιτική που αποβλέπει στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, διατηρώντας ευέλικτη συναλλαγματική πολιτική με ελαφρά διολίσθηση του εθνικού νομίσματος και δημιουργώντας αυξημένα συναλλαγματικά αποθέματα.

Η συντελούμενη ολοκλήρωση της ένταξης στην Τελωνιακή Ένωση εκτιμάται από τις αρμενικές αρχές ότι θα επιφέρει θετικά οικονομικά αποτελέσματα, κυρίως λόγω της μείωσης της τιμής του εισαγομένου φυσικού αερίου και της αύξησης των εξαγωγών που θα προκαλέσει η μείωση των εισαγωγικών δασμών και η κατάργηση μη-δασμολογικών εμποδίων.

Η αρμενική πλευρά διαπραγματεύεται την καθιέρωση καταλόγου 800 περίπου προϊόντων για τα οποία ζητούν να παραμείνουν οι ισχύοντες εισαγωγικοί δασμοί και να εξαιρεθούν από την ένταξη στο κοινό δασμολόγιο της Τ.Ε, γεγονός το οποίο θα επιφέρει την αύξηση αυτών.

Προτεραιότητα αποτελεί και η ενίσχυση των σχέσεων με την Ε.Ε. και την προσαρμογή σε ευρωπαϊκά πρότυπα, εκεί που αυτό δεν αντιτίθεται στους κανόνες της Τ.Ε. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Ανατολικής Συνεργασίας οι αρμενικές αρχές αναμένουν συνέχιση της μακροοικονομικής βοήθειας, της τεχνικής υποστήριξης και της ενεργοποίησης νέων προγραμμάτων twinning.

Θεσμοί όπως η Εθνική Επιτροπή για την προστασία του ανταγωνισμού πρόκειται να ενισχυθούν και να θεσπιστούν νομοθετικά νέοι κανόνες για την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και την δημιουργία καρτέλ. Οι επιθεωρήσεις πρόκειται να απλοποιηθούν και οι αρμόδιες υπηρεσίες να μειωθούν.

Η Κυβέρνηση έχει ζητήσει από την Ε.Ε. την έναρξη διαπραγματεύσεων για την σύναψη Συμφωνίας Κοινού Αεροπορικού Χώρου η οποία αναμένεται να επιφέρει σημαντική απελευθέρωση των υπηρεσιών στον τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΑΡΜΕΝΙΑΣ.

1. Διμερές Εμπόριο.

ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΡΜΕΝΙΑΣ (€)	2013	2014	2015
	9.292.764	10.748.789	8.631.153
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	9.225.502	10.702.010	8.231.153
ΜΕΤΑΒΟΛΗ	-1,6%	13,7%	-23%
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	67.262	46.779	400.000
ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	-1,6%	13,6%	-19,8%

ΠΗΓΗ Ελληνική Στατιστική Αρχή

Κατά τη διάρκεια του 2015 οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προσέγγισαν τα 8.631.153 ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική μείωση σε ποσοστό -23% έναντι του 2014. Το γεγονός αυτό επέφερε και την μείωση του όγκου του διμερούς εμπορίου κατά -19,8%, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Οι εισαγωγές, αντίθετα, παρουσιάζουν σημαντική αύξηση αν και παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΞΑΓΩΓΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (Αξία σε €)	2013	2014	2015
Προϊόντα καπνού, τσιγάρα	1.711.799	2.202.506	1.205.720
Φύλλα και λεπτές ταινίες από αργίλιο	2.117.429	2.083.925	3.417.426
Ελιές	333.896	743.049	107.272
Δεξαμενές νερού, ταχυθερμοσίφωνες	-	-	154.584
Ράβδοι και είδη από αργίλιο	575.529	645.023	1.115.223
Χρώματα, βερνίκια	786.238	622.637	498.407

Συσκευές για αριθμητικούς χειρισμούς	-	-	212.521
Κόλλες, συγκολλητικά υλικά	127.048	239.762	378.110
Γυάλινα αντικείμενα	-	-	124.238
Πολυμερή προπυλενίου	218.048	193.174	108.901
Σύνολο	9.225.502	10.702.010	8.231.153

ΠΗΓΗ Ελληνική Στατιστική Αρχή

Τα φύλλα και λεπτές ταινίες από αργίλιο κάλυψαν ποσοστό 41,5% του συνόλου των εξαγωγών για το 2015, παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση 39,1% κατά σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Τα τσιγάρα και προϊόντα καπνού κάλυψαν ποσοστό 14,6% του συνόλου καταγράφοντας μείωση κατά -44,3% σε σχέση με το 2014.

Ισχυρή ανοδική τάση παρουσίασαν οι εξαγωγές ράβδων και ειδών από αργίλιο που ανήλθαν σε 13,5% του συνόλου, σημειώνοντας ισχυρή αύξηση κατά 42,2%.

Αυξητική τάση παρουσίασαν οι εξαγωγές κολλών και συγκολλητικών υλικών και πτωτική οι εξαγωγές χρωμάτων και βερνικιών, ελιών και πολυμερών προπυλενίου.

Παρατηρούνται τέλος, για πρώτη φορά, εξαγωγές θερμοσιφώνων, αριθμητικών συσκευών και γυάλινων αντικειμένων.

ΑΡΜΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΡΜΕΝΙΑΣ (\$)	2014	2015
	15,585	17,196
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	15,526	16.666
ΜΕΤΑΒΟΛΗ	+7,5%	+7%
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	59,2	530
ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	+7,5%	+9,4%

Πηγή Αρμενική Στατιστική Υπηρεσία

Παρατηρούμε σημαντική απόκλιση μεταξύ των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ και της Αρμενικής Στατιστικής Υπηρεσίας, σύμφωνα με την οποία ο όγκος του διμερούς εμπορίου αυξήθηκε κατά 9,4% το 2015 έναντι του 2014 και οι ελληνικές εξαγωγές κατά 7%, ανερχόμενες σε 16,6 εκ.\$.

1.2. Εντοπισμός ελληνικών προϊόντων με προοπτικές αύξησης εξαγωγών.

Η αναζωπύρωση της δραστηριότητας στον κατασκευαστικό τομέα, αύξηση κατά 4,2% το 2015 μετά από σειρά ετών με αρνητικά αποτελέσματα, δημιουργεί ευκαιρίες για την αύξηση των εξαγωγών δομικών και κατασκευαστικών υλικών, αφού τα ελληνικά προϊόντα είναι γνωστά στην αγορά και χαίρουν εκτίμησης για την ποιότητά τους.

Οι εξαγωγές τροφίμων και ειδικότερα βρωσίμων ελαιών και ελαιολάδου διαθέτουν περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξης όπως και τα φάρμακα και καλλυντικά, τα ορθοπεδικά είδη, τα ενδύματα, τα χρώματα καθώς και τα τσιγάρα που έχουν εδραιωμένη θέση στην αρμενική αγορά.

Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών υπάρχουν και στον τομέα της πληροφορικής στην ανάπτυξη του οποίου αποδίδει ιδιαίτερη προτεραιότητα η Αρμενία καθώς και στον τομέα εξοικονόμησης ενέργειας. Λειτουργούν ήδη στο Ερεβάν τρεις ζώνες ελεύθερου εμπορίου στις οποίες οι εγκαθιστάμενες επενδυτικές επιχειρήσεις απαλλάσσονται από καταβολή φόρων για τα πρώτα χρόνια λειτουργίας.

1.3. Προτάσεις περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών.

Μετά την πλήρη ένταξη της Αρμενίας στην Τελωνειακή Ένωση με Ρωσία, Καζακστάν και Λευκορωσία και την ενοποίηση των εισαγωγικών διαδικασιών η χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως «πύλη εισόδου» σε μία πολύ ευρύτερη αγορά. Πρόσβαση, μέσω δραστηριοποίησης στην Αρμενία, μπορούν επίσης οι ελληνικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν και στην αγορά του Ιράν, εκμεταλλευόμενες την γεωγραφική γεινίαση και τις προνομιακές εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών.

Εκτίμησή μας είναι ότι αξίζει να μελετηθεί από τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις και φορείς αυτών η συμμετοχή σε εξειδικευμένες εμπορικές εκθέσεις που διεξάγονται στην Αρμενία. (Σχετικός κατάλογος στο ειδικό κεφάλαιο). Το κόστος συμμετοχής είναι χαμηλό και η επισκεψιμότητα μεγάλη, δεδομένου ότι αποτελούν κύρια γεγονότα της οικονομικής ζωής της χώρας.

Αποτελεσματικά μπορεί να συμβάλει και η πραγματοποίηση επιχειρηματικής αποστολής, υπό την διοργάνωση της Β8 Διεύθυνσης του Υπουργείου Εξωτερικών, σε συνεργασία με το Ελληνο – Αρμενικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο.

Η κοινοτική βοήθεια που έχει προγραμματισθεί να δοθεί, κατά την διάρκεια της περιόδου 2014-2017, ανέρχεται σε 140-170 εκατ. ευρώ και θα κατευθυνθεί κυρίως προς την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, τις μεταρρυθμίσεις στην Δημόσια Διοίκηση και τον εκσυγχρονισμό της δικαστικής εξουσίας. Οι ελληνικές μελετητικές και συμβουλευτικές

επιχειρήσεις μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις για συμμετοχή στα προγραμματιζόμενα προγράμματα.

Κατά την διάρκεια του 2015 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για την συμμετοχή της Αρμενίας στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας HORIZON 2020 και το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλές προοπτικές συνεργασιών με ελληνικούς φορείς.

Όλες οι σχετικές πληροφορίες ευρίσκονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Ερεβάν.

www.eeas.europa.eu/delegations/armenia/index_en.htm

2. Επενδύσεις.

Οι άμεσες αλλοδαπές επενδύσεις στην οικονομία της Αρμενία (FDI), κατά την διάρκεια του 2015, ανήλθαν σε 145,6 εκατ.\$, καταγράφοντας μείωση -39,9% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας.

Κύριες επενδύτριες χώρες, κατά την περίοδο αναφοράς, ήταν η Αργεντινή με 97,3 εκατ.\$, η Ελβετία με 89,1 εκατ.\$, η Ρωσία με 66,1 εκατ.\$, το Λουξεμβούργο με 58,7 εκατ.\$, η Γερμανία με 55,5 εκατ.\$, τα ΗΑΕ με 25,2 εκατ.\$ και οι ΗΠΑ με 23,5 εκατ.\$.

Αρνητικές τάσεις υπήρξαν στις επενδύσεις από Γαλλία, Ην. Βασίλειο, Κύπρο, Καναδά, Ολλανδία, Βέλγιο κ.α

Οι άμεσες αλλοδαπές επενδύσεις κατευθύνθηκαν κυρίως στον εξορυκτικό τομέα, στον τομέα της ενέργειας, στις αεροπορικές μεταφορές, στο λιανεμπόριο, στην γεωργία, στην παραγωγή τροφίμων και ποτών, στον τουρισμό και στην φαρμακοβιομηχανία.

3. Χρηματιστήριο.

Ο κύκλος εργασιών του Χρηματιστηρίου και του Αποθετηρίου αξιών της Αρμενίας ανήλθε σε 474,206 εκ. AMD (τρέχουσα ισοτιμία 1 ευρώ = 530 AMD) κατά τη διάρκεια του 2015, έναντι 508,361 εκ. AMD του 2014, σύμφωνα με τον ετήσιο ισολογισμό. Τα καθαρά κέρδη ανήλθαν σε 130,028 εκ. AMD, έναντι 190,069 εκ. AMD. Σημειώνεται ότι οι δύο επιχειρήσεις ανήκουν στον όμιλο NASDAQ OMX Group Inc. από το 2008.

4. Τουρισμός.

Κατά τη διάρκεια του 2015 οι τουριστικές θεωρήσεις προς την Ελλάδα σημείωσαν αύξηση σε ποσοστό περίπου 50%. Στο γεγονός αυτό προφανώς συνέβαλε η καθιέρωση τακτικής αεροπορικής σύνδεσης από την Aegean Airlines, ενώ υπήρχαν τακτικές πτήσεις τσάρτερ προς Χαλκιδική και Κρήτη.

Το γεγονός αυτό αποδεικνύει τις σημαντικές δυνατότητες αύξησης του τουριστικού ρεύματος και δεν θα πρέπει να ξεχνάμε την ύπαρξη πολυάριθμης αρμενικής κοινότητας στην χώρα μας που διαδραματίζει το ρόλο γέφυρας μεταξύ των δύο λαών.

Για την ενίσχυση του τουριστικού ρεύματος προς την χώρα μας κρίνεται σκόπιμη η πραγματοποίηση προωθητικών ενεργειών και διαφήμισης, μέσω συνεργασιών με τα πρακτορεία που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά.

Το κόστος των ενεργειών αυτών δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό και τα αποτελέσματα μπορεί να είναι σημαντικά, με δεδομένο ότι οι Αρμένιοι επηρεάζονται σημαντικά από την διαμόρφωση τάσεων τρόπου ζωής.

5. Τομείς συνεργασίας. Ελληνική Αναπτυξιακή Βοήθεια.

Η Ελλάδα από το 1994 έχει εισφέρει περίπου 22 εκ. ευρώ σε αναπτυξιακή βοήθεια. Κατά την διάρκεια του 2015 ολοκληρώθηκαν δυο αναπτυξιακά έργα.

1. Κατασκευή σε συνεργασία με τον FAO πέντε σφαγείων ύψους 1,622 εκ. USD. Το έργο της παροχής και εγκατάστασης τεχνικού εξοπλισμού καθώς και εκπαίδευσης του προσωπικού υλοποίησε η ελληνική επιχείρηση ΧΑΤΖΗΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ Α.Ε

2. Δημιουργία, επίσης σε συνεργασία με τον FAO, εργαστηρίου έλεγχου υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα. ύψους 2 εκ. USD.

Η αρμενική πλευρά έχει εκφράσει ενδιαφέρον για ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της παραγωγής στρατιωτικού υλικού, μέσω της επαναδραστηριοποίησης της μεικτής επιχείρησης LT – PYRKAL.

Ιδιαίτερα μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης συνεργασιών υπάρχουν, κατά την εκτίμησή μας, στους τομείς της πληροφορικής και τεχνολογιών αιχμής, δεδομένης της προτεραιότητας ανάπτυξης αυτών από τις αρμενικές αρχές και των σημαντικών κινήτρων που παρέχονται στην ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων.

6. Έργα – προκηρύξεις.

Πληροφορίες για τις προκηρύξεις δημοσίων προμηθειών και έργων στην Αρμενία μπορούν να αναζητούν οι ενδιαφερόμενοι στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση (διαθέσιμη και στην αγγλική γλώσσα): www.procurement.am

7. Προτάσεις αναλήψεως εξειδικευμένων δράσεων. Η πραγματοποίηση επιχειρηματικής αποστολής στην Αρμενία μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών και την προβολή των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών.

8. Διεθνείς Εκθέσεις 2016.

A/A	Όνομα Έκθεσης	Κλάδο που Αφορά	Ημ/νια Διεξαγωγής	Δικτυακός Τόπος
1	"HEALTH SERVICE & PHARMACY"	Φάρμακα	04-06/03 2016	www.expo.am
2	"CAUCASUS BUILDING AND RECONSTRUCTION EXPO"	Δομικά	18-20/03 2016	www.expo.am
3	"EDUCATION & CAREER EXPO"	Εκπαίδευση	20-22/04 2016	www.expo.am
4	"WORLD OF CHILDHOOD EXPO"	Παιδικά	11-13/06 2016	www.expo.am
5	"FINANCE, CREDIT, INSURANCE AND AUDIT EXPO"	Ασφάλειες	16-18/09 2016	www.expo.am
6	"Rest & Entertainment Expo"	Υγεία	16-18/09 2016	www.expo.am
7	"TRANS EXPO"	Μεταφορές	16-18/09 2016	www.expo.am
8	"FURNITURE SALON EXPO"	Έπιπλα	16-18/09 2016	www.expo.am
9	"POLYGRAPHY. PUBLISHING. ADVERTISEMENT. EXPO"	Εκδόσεις	16-18/09 2016	www.expo.am
10	"EXPO FOOD & DRINKS"	Τρόφιμα, Ποτά	16-18/09 2016	www.expo.am
11	"COMP EXPO"	Πληροφορική	16-18/09 2016	www.expo.am
12	"BUILD EXPO"	Κατασκευές	16-18/09 2016	www.expo.am
13	"INDUSTRIAL ARMENIA EXPO"	Βιομηχανία	16-18/09 2016	www.expo.am
14	"EXPO Beauty"	Καλλυντικά	26-28/11 2016	www.expo.am

9. Εκκρεμή προβλήματα.

Η εκκρεμότητα για την τακτοποίηση της πιστωτικής διευκόλυνσης ύψους 10 εκ. δολ. που χορηγήθηκε από την Ελλάδα το Μάρτιο 1997, μέσω της Εθνικής Τραπέζης και της

αρμενικής Ardshinbank (η οποία έπαψε να υφίσταται) εξακολουθεί να υπάρχει παρά τις προσπάθειες διευθέτησης που η ελληνική πλευρά καταβάλλει.

Κατά τη διάρκεια της 6^{ης} Μ.Δ.Ε που διεξήχθη στην Αθήνα στις 3-4/03/2016 συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί εντός του έτους συνάντηση της ad hoc Ομάδας Διαπραγμάτευσης.

Εντός του 2015 επεβλήθη υψηλό πρόστιμο, περίπου 120.000\$ στην επιχείρηση INTRACOM ARMENIA για φορολογικές παραβάσεις. Η επιχείρηση θεωρεί το πρόστιμο αδικαιολόγητο και προσέφυγε στην δικαστική εξουσία, χωρίς όμως να δικαιωθεί.

Το θέμα ετέθη στην 6^η ΜΔΕ και έχει τονισθεί στις αρμόδιες αρμενικές αρχές από την Ελληνική Πρεσβεία καθώς και το Γραφείο ΟΕΥ Ερεβάν, χωρίς αποτελέσματα μέχρι στιγμής.

Πρόστιμο ύψους 100.000\$ περίπου επεβλήθη και στην COCA COLA ARMENIA, θυγατρική της ελληνικής 3^Ε, για παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού. Η επιχείρηση έχει προσφύγει στα δευτεροβάθμια διοικητικά όργανα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ.1.

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ.

Με δεδομένες τις ιστορικές σχέσεις των δύο λαών και την ύπαρξη πολυάριθμης ευημερούσας αρμενικής κοινότητας στην Ελλάδα, η εικόνα της χώρας μας στην Αρμενία είναι άριστη.

Το γεγονός αυτό αντανακλάται και στην πολύ θετική εικόνα των καταναλωτών για τα ελληνικά προϊόντα που θεωρούνται σαν συνώνυμο της υψηλής ποιότητας, σε αντίθεση με φτηνά ανταγωνιστικά εισαγόμενα κυρίως από Τουρκία και Κίνα.

Είναι δεδομένο βέβαια ότι ο μέσος καταναλωτής δεν έχει μεγάλες οικονομικές δυνατότητες αφού ο μέσος μισθός στην οικονομία κυμαίνεται γύρω στα 370 ευρώ, αλλά υπάρχει και σημαντική μερίδα του πληθυσμού, κυρίως στην πρωτεύουσα Ερεβάν, που διαθέτει υψηλότερα εισοδήματα και μπορεί να αγοράσει ποιοτικά προϊόντα καταβάλλοντας μεγαλύτερο τίμημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.

Στο παρελθόν, η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Αρμενία σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, απαιτούσε να υπάρχει κάποιος συνεργάτης αρμένιος στη χώρα. Ωστόσο,

σταδιακά ορισμένες ξένες επιχειρήσεις ανέπτυξαν εμπορική δραστηριότητα χωρίς προϋπάρχουσα συνεργασία με τοπικό δίκτυο και σταδιακά ακολούθησαν και άλλες επιχειρήσεις. Όλοι οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων υπογραμμίζουν την ανάγκη να έχουν μια ισχυρή κατανόηση της τοπικής νομοθεσίας, ιδίως δε το φορολογικό καθεστώς και την τελωνειακή νομοθεσία, προκειμένου να αποφύγουν την καταβολή περιττών τελών και φόρων.

Δεδομένου ότι η ποιότητα των τηλεπικοινωνιών, έχει ακολουθήσει ραγδαίους ρυθμούς βελτίωσης, λόγω των επενδύσεων αλλοδαπών εταιρειών, η οργάνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας έχει σαφώς διευκολυνθεί. Η σημασία της επαφής πρόσωπο- με- πρόσωπο στην αρμενική επιχειρηματική κουλτούρα δεν μπορεί να παραμεριστεί, ωστόσο δεν πρέπει και να δίδεται πλέον υπερβολική έμφαση, καθώς νέες γενιές έχουν εισέλθει στην παραγωγή, με σπουδές και γνώσεις της δυτικής κουλτούρας. Στην προσπάθεια εισόδου στην αγορά μπορούν αν συμβάλλουν νομικοί σύμβουλοι και τεχνοκράτες του κλάδου επικοινωνιών και μάρκετινγκ. Σημειώνεται ότι ήδη η Αρμενία συγκαταλέγεται στις χώρες με την ταχύτερη αύξηση χρηστών μέσω κοινωνικής διαδικτύωσης (Facebook, Tweeter κ.α.) γεγονός που οφείλεται και στη στρατηγική επιλογή δημιουργίας κυρίως στην πρωτεύουσα Ερεβάν, που συγκεντρώνεται το 70% της οικονομικής δραστηριότητας, σημείων δωρεάν χρήσης internet μέσω Wi-Fi.

Πάντως δεν υποτιμάται διόλου η αναγκαιότητα ύπαρξης αρμένιου συνεργάτη στις επιχειρηματικές προσπάθειες και αυτό εξακολουθεί να αποτελεί την πλειοψηφούσα πρακτική των ξένων επενδυτών στην Αρμενία, με διαρκώς αυξανόμενες και τις αυτοτελείς προσπάθειες.

Λόγω του μικρού μεγέθους της εγχώριας αγοράς της Αρμενίας και του υψηλού κόστους μεταφοράς, καθώς τα σύνορα με τους δυο από τους τέσσερις γείτονές της είναι κλειστά, εξακολουθούν να υπάρχουν μερικές σχετικά ελκυστικές επιχειρηματικές ευκαιρίες. Οι παραδοσιακές άμεσες εξαγωγές των προϊόντων, λόγω κόστους μεταφοράς μπορούν να καταστούν φθηνότερες με μικρές επενδύσεις σε υποδομές για συσκευασία των πρώτων υλών στη χώρα. Ολοένα και περισσότερες ξένες εταιρείες επιλέγουν να διαμορφώσουν καλύτερους όρους ανταγωνισμού κατ' αυτόν τον τρόπο και τελικά να εξάγουν από την Αρμενία προς τις χώρες ΚΑΚ (Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών, που περιλαμβάνει χώρες όπως το Καζακστάν, Λευκορωσία, Ρωσία, Ουζμπεκιστάν Μολδαβία κ.α.). Η επικείμενη ένταξη της Αρμενίας στην Τελωνειακή Ένωση αναμένεται να ενισχύσει αυτή την τάση. Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται επίσης η δυνατότητα διείσδυσης στην αγορά του Ιράν, χώρα με την οποία η Αρμενία διατηρεί παραδοσιακά προνομιακές σχέσεις.

Σημειώνεται η τάση να αναζητούνται από αλλοδαπούς επενδυτές επιχειρηματικές ευκαιρίες και να προβαίνουν σε επενδύσεων στον κλάδο των υπηρεσιών που αναζητά διαρκώς άμεσες επενδύσεις, με την επικουρία επενδυτικών νόμων στην Αρμενία, όπως το

franchising, τα δίκτυα διανομής προϊόντων, παροχή πρωτοβάθμιων ιατρικών υπηρεσιών κ.α.

Οι αρμενικές εταιρείες είναι συνήθως πρόθυμες να γίνουν αντιπρόσωποι ή διανομείς για ξένα προϊόντα, προερχόμενα μάλιστα από χώρες της ΕΕ ή τις ΗΠΑ. Τα τελευταία χρόνια, τοπικές εταιρείες έχουν συνάψει συμφωνίες και έγιναν διανομείς για σημαντικές πολυεθνικές επιχειρήσεις. Το πρότυπο υλοποίησης αυτών των συμβάσεων είναι ένα σημαντικό κεκτημένο για τον επιχειρηματικό περιβάλλον στην Αρμενία, παρότι τις αντιπροσωπείες ανέλαβαν εκπρόσωποι της λεγόμενης ολιγαρχίας της χώρας που αποσπά το 60% της οικονομικής δραστηριότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Το μέγεθος της αρμενικής αγοράς δεν είναι μεγάλο αλλά η πολύ καλή εικόνα των ελληνικών προϊόντων στην αρμενική αγορά δημιουργεί περιθώρια αισιοδοξίας.

Εντός των προσεχών ετών αναμένεται να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες πλήρους ένταξης της Αρμενίας στην Τελωνειακή Ένωση με Ρωσία, Λευκορωσία και Καζακστάν και το γεγονός αυτό καθιστά την χώρα πιθανή γέφυρα για ανάπτυξη εμπορικών και εξαγωγικών δραστηριοτήτων σε όλο τον συγκεκριμένο οικονομικό χώρο των περίπου 200 εκ. καταναλωτών.

Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών υπάρχουν για τις ελληνικές μελετητικές και κατασκευαστικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο των έργων του αυτοκινητοδρόμου Βορρά – Νότου με δύο τρόπους :

A) Συμμετοχή στην διαδικασία σύνταξης των μελετών και τις εργασίες κατασκευής των επομένων τμημάτων. Όλες οι σχετικές πληροφορίες υπάρχουν διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του οργανισμού “North-South Road Corridor Investment Program”, διαθέσιμη και στην αγγλική γλώσσα: www.northsouth.am

B) Επενδυτική παρουσία, μέσω της ανάληψης κατασκευής τμημάτων τα οποία θα ολοκληρωθούν δια παραχώρησης και δικαιώματος είσπραξης διοδίων, μέσω της μεθόδου συνεργασίας ιδιωτικού και δημοσίου τομέα (Public Private Partnership).

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στην προώθηση επαφών των επιχειρήσεων του τομέα της πληροφορικής και των τεχνολογιών αιχμής, με δεδομένη την προτεραιότητα που αποδίδουν οι αρμενικές αρχές στην ανάπτυξη αυτών.

Σημαντική ώθηση στην παρουσία των ελληνικών επιχειρήσεων στην αγορά της Αρμενίας μπορεί να προσφέρει η διοργάνωση επιχειρηματικής αποστολής, σε συνεργασία με το Ελληνο – Αρμενικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο.

Η κοινοτική βοήθεια που έχει προγραμματισθεί να δοθεί, κατά την διάρκεια της περιόδου 2014-2017, ανέρχεται σε 140-170 εκατ. ευρώ και θα κατευθυνθεί κυρίως προς την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, τις μεταρρυθμίσεις στην Δημόσια Διοίκηση και τον εκσυγχρονισμό της δικαστικής εξουσίας. Οι ελληνικές μελετητικές και συμβουλευτικές επιχειρήσεις μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις για συμμετοχή στα προγραμματιζόμενα προγράμματα.

Κατά την διάρκεια του 2015 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για την συμμετοχή της Αρμενίας στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας HORIZON 2020 και το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλές προοπτικές συνεργασιών με ελληνικούς φορείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.

1. Ελληνικές Αρχές

Ελληνική Πρεσβεία	Τηλ: +37410-530051,536754	gremb.ere@mfa.gr
Γραφείο Ο.Ε.Υ	Τηλ: +37410-530446	ecocom-yerevan@mfa.gr
Ελληνική Κοινότητα	Τηλ: +37432-243113	velpida@rambler.ru

2. Αρμενικές Αρχές

Υπουργείο Οικονομικών Τηλ.+37410-566185 secretariat@mineconomy.am

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια & Επιχ. Φορείς

Chamber of Commerce & Industry	Τηλ. +37410- 560184-123	armcci@arminco.com
Armenian Development Agency	Τηλ. +37410-570170	info@ada.am
Union of Manufacturers	Τηλ. +37410-540715	umba@arminco.com
Union of Information Technology Enterprises	Τηλ. +37410-548881	info@uite.org
Union of Builders	Τηλ. +37410-581916	builders@netsys.am
Center for Agribusiness	Τηλ. +37410-545711	card@card.am

4. Τράπεζες

HSBC BANK ARMENIA	Τηλ.+37410-515000	hsbc.armenia@hsbc.com
ACBA CREDIT AGRICOLE BANK	Τηλ. +37410-318888	acba@acba.am
AMERIA BANK	Τηλ. +37410-561111	office@ameriabank.am
ARDSHININVEST BANK	Τηλ. +37410-540404	office@ashib.am
BTA BANK ARMENIA	Τηλ.+37410-547645	bta@bta.am

5. Διοργανωτές Εκθέσεων

LOGOS EXPO CENTER www.expo.am

6. Ξενοδοχεία

ARMENIA MARRIOTT www.marriottarmenia.am

ANI PLAZA HOTEL

www.anihotel.com

GOLDEN TULIP HOTEL

www.goldentulip.com

BEST WESTERN CONGRESS HOTEL

www.yerevan-congresshotel.com

7. Διπλωματικές Αποστολές στην Αρμενία.

www.mfa.am/en/representations-by-countries2

8. Διεθνείς Οργανισμοί στην Αρμενία.

www.mfa.am/en/organizations-representations2

9. Οδηγίες για τον επισκέπτη στην Αρμενία.

www.mineconomy.am/eng/39/gortsaruyt.html